

Prvi tragovi predhistoričkih opažanja u nas još tečajem XVII stoljeća.

U prošlom ovogodišnjem broju 1 na str. 17 naveli smo pod ovim naslovom ulomak iz poslanice Jakova Salečića Korčulanina na Antuna Karamanića Višanina od god. 1717, iz koga se vidi, da su se već tada u nas izpitivali *predhis. lumci*. Tu nedavno dostavljen nam je na prosudu od predsjedništva jugoslav. akademije prepis kronike *Vincenca Prodića* još netiskane, ponudjen na odkup istoj akademiji od g. Vida Vuletića-Vukasovića učitelja u Korčuli, sastavljen po starom rukopisu, koj se sada čuva na Bolu. Vincenc Prodić rodio se je u Pučišćih na otoku Braču u Dalmaciji, gdje umrie oko god. 1656. Nalazim ga u duždevoj poslanici od 6 rujna 1655 kao zastupnika otoka Brača u Mletcih; dočim u popisih bračkih plemića od god. 1856. 1657. zabilježena je Prodićeva porodica kao izumrla. O njegovom knjižeznom radu piše A. Cikarelić Bračanin „*Osservazioni sull' isola della Brazza p. 18*): *scrisse la Cronaca della Brazza, la quale benchè abbia del romanzesco, contiene molte verità. Lasciò egli una raccolta di manoscritti riguardanti l'isola, che tuttora si conservano in una casa di Pucischie*“. Isti bez dvojbe pogriješno kaže, da se je rodio Vincenc g. 1528 a umro g. 1663. U pomenutoj kroniki, koja je medju našimi jedna od slabijih, opisuje po običnom kalupu one dobi zgone i nezgone svoga rodnoga otoka. Veli, da se je po padu Troje Antenor, putujući morem u Italiju, svrnuo u bračke luke, a s njim i nekoliko Grka iz Ambracije, drugovi mu u ratu, i da su ovi zadnji ostali pako na Braču i naselili se. Ovi Greci bili bi se složili sa prednjimi stanovnici istoga otoka, poprimili njihov jezik i naučili jih poljodjelstvu, pčelarstvu, trgovini, gradjenju brodova, zidanju kuća pločami pokritih, te napokon sastavljenju selišta po ondješnjih visočinah, odakle se ustrojiše prva sela na onom otoku, kao Gornji Humac, Mosula, Gradac i Dubrovica, a pri obali samo na Bolu. K tomu nadovezuje Prodić: »Diventarono ben presto alcuni facoltosi, i quali, quando morivano, per lasciar di se memoria a posterì sequitando i vani vitii e le false opinioni della gentilità, facevano accumular sopra la somità de monti una gran caterva de sassi, in mezzo costruirvi un sepolcro, et ivi venivano posti i loro cadaveri con alcune zare grandi appresso, nelle quali locavano i tesori. E di simili depositi giorni nostri moltissimi apparono per

le cime de monti e delle colline, et anco se ne trova nelli terreni più bassi coperti dalla terra; in alcune di esse zare sendosi veduta quantità di carbone. Qua entrano li speculatori, dicendo, che quella materia convien credere sia stata d'oro o d'argento, e che per la lunghezza d'anni, fattosene padrone il demonio, le abbi fatto prender la sua nera essenza«.

S. L.

D o p i s i.

1. Cerević, 15 veljače 1886. — Veleučeni gospodine! Dobio sam vašu cienjenu dopisnicu, u kojoj me sjećate, da se spomenem našega muzeja. Budite uvjeren, da nanj zaboravio nisam. Samo domaća briga, koje sam dosta kao početnik imao, nije mi dopustila kao inače baviti se starijima; nu ove se godine obilnomu radu nadam. Tako:

Je li vam poznat rimski grob iz opeka dobro uzčuvan, upravo neostećen u vlastelinskom rovu (podrumici) u Banostoru? Ako nije, da ga dadem izmjeriti, narisati, i da ga opišem¹.

Je li vam poznata gradina (t. j. rimska naselbina povrh Banostora — Malata-Bononia), veća od one u Petrovcih? te se po zidovih može još danas zaključiti na zgrade, kojih se temelji nad zemljom vide. Po svoj prilici ovamo spada onaj opis u Glasniku biskupije Djakovačke: *Četiri okrunjena* Taj se opis bez dvojbe proteže na ovaj kraj, te će biti, da je za Dioklecijana ovdje u briegu *Kipovno* bio kamenlom, od kuda se najliepše stvari proizvodjalo. I danas se vidi mramor kako iz zemlje viri, a i trag kamenloma.

Ovdje se mnogo mamutovih kosti nalazi u briegu, kad se šljunjak vadi. Ja imadem zub i jednu kost, zatim više školjka okamenih. Poslat ću vam sve.

Ante Bogetić župe uprav. i povjer. muz. i druž.

2. U Korčuli, 23 veljače 1886.² — Veleučeni gospodine uredniče! Sutradan po Maloj Gospi krenem s Trebinje. Put istoka, pó s. hoda, eto ti me kod seoca *Cicrine*. Tu je na *Bijelijem Njivama* starobosansko groblje, te je u sve do trideset i jedan spomenik. Evo jih bilježim, te počimljeim sa sjeverne strane; 1. Dva ogromna stećka. U vrhu su ravna poput ploče, te su bez ikakvih simboličkih znakova. 2. Ploča. Na njoj je križ †. 3—5. Ploče bez znakova. 6. Ploča poput stećka. Na njoj je majstorski kut $\square$. 7. Ploča porubljena. Na njoj je štít, te je razdieljen popriečno, s desne put lieve, pâsom na *prutak*. U gornjoj mu je strani polja ruža. 8. Ploča. Na njoj je polumjesec (oskočen), te je okrenut uzgori. 9. Ploča slabo porubljena. Izpod ploče se vidi u grob, pa se opaža,

¹ Molimo. Brunšmid i Kubitschek (Archaeol. epigr. Mittheil. 1880 str. 106) nespominju ga.

² V. Viestnik 1886. str. 26